

De Oorlog, 9 juli 1914

[DE TIJD, No. 20325]

[Donderdag 9 Juli 1914]

Inhoudsopgave 9 juli 1914

[DE TIJD, No. 20325]	1
TELEGRAMMEN.	1
Aartshertog Friedrich.	1
Minister Berchtold.	1
Het sterfbed van den Oostenrijkschen troonopvolger.	1
De kindermoord over den moord te Serajewo.	2
Ter nagedachtenis van Franz Ferdinand.	2
BUITENLAND.	2
ALGEMEEN OVERZICHT.	2
GEMENGDE BERICHTEN.	3
Zorgeloosheid der Bosnische overheid.	3
De vermoorde aartshertogin.	4

5

TELEGRAMMEN.

Aartshertog Friedrich.

10 WEENEN, 8 Juli. (Reuter.) De "Zeit" bericht: Aartshertog Friedrich gaat voor particuliere aangelegenheden naar Duitschland en keert in het midden van Juli terug. Eerst eenigen tijd na zijn terugkomst zal beslist worden of hij inspecteur-generaal van het leger zal worden.

Minister Berchtold.

15 WEENEN, 8 Juli. (Reuter.) Graaf Berchtold,, minister van buitenlandsche zaken, is hedenavond naar Ischl vertrokken en zal daar morgen door den keiser in audiëntie worden ontvangen.

20 ISCHL, 9 Juli. (Reuter.) De minister van buitenlandsche zaken der monarchie, graaf Berchtold, is met zijn chef de cabinet Hoyos hedenmorgen hier aangekomen.

Het sterfbed van den Oostenrijkschen troonopvolger.

25 Pater Puntigam S.J. die aan het stervende paar te Serajewo het H. Oliesel heeft toegediend, hield Dinsdagavond te Weenen voor 5000 toehoorders een conferentie, waarin hij ook het afsterven van den Oostenrijkschen troonopvolger en zijne gemalin ter sprake bracht. Zijne woorden maakten een diepen indruk. Volgens de "Reichspost" verhaalde de gewijde redenaar o.m.: Zondag voor acht dagen hielden de aartshertog-troonopvolger en zijne gemalin hun intocht in de hoofdstad Serajewo, waar zij met grooten jubel ontvangen werden. Maar onder de juichende menigte bevonden zich reeds 30 de moordenaars, in de hand het moordwapen en in den zak hun judasloon. Eenige oogenblikken later... een bom, twee schoten... en onze hoop en onze trots werden vernield. Ik kan het niet beschrijven, maar wil slechts zeggen, wat ik in die oogenblikken beleefd hebt. Toen de aanslag gepleegd was en de menschen uiteen waren 35 gestoven* vroeg ik mij af, of wel een priester aanwezig was? Ik snelde naar den Konak wjl hoorde, dat de troonopvolger gewond was en ik hem de vertroosting van den godsdienst wilde brengen. Toen ik in den Konak aankwam hoorde ik, dat beiden doodelijk gewond terneerlagen. En ik stormde de kamer binnen, waar de hertogin lag, bleek en zonder beweging. Ik gaf haar de voorwaardelijke absolutie en begaf mij 40 daarna in allerijl naar de tweede kamer, waar de aartshertog lag. Ik gaf ook dezen de absolutie. Toen iemand vroeg, of niet het H. Oliesel zou worden toegediend, spoedde ik mij naar de dichtbijgelegen kapel de Franciscanen en diende eerst den troonopvolger en daarna de hertogin dit H. Sacrament toe. Vele generaals en leden van de hofhouding stonden rondom het sterfbed. Zij weenden en baden. Toen de aartsbisschop was binnengetreden, werden de beiden dooden naast elkander gelegd op 45 een bed.

Zooals de edele hertogin haar echtgenoot in het leven heeft gevolgd, zoo is zij met hem den dood ingegaan. Men had haar gewaarschuwd, toch niet mede te reizen, wjl er gevaar dreigde. Toen zeide zij: "Wanneer er gevaar dreigt, dan ben ik juist op mijn plaats bij hem!" Daarna wilde men het programma wijzigen en zoo inrichten, dat zij 50 beiden, van elkander gescheiden, in afzonderlijke automobielen hun bezoek zouden volbrengen. Maar zij wilde dal niet, zij verlangde haar echtgenoot te vergezellen. Toen de troonopvolger na den eersten aanslag den verwonden luitenant Merizzi wilde

bezoeken, zeide zij: "Frans, ik ga met je mee!" En zij volgde hem in den dood. En ook
in den dood met hem vereenigd, maakte zij met hem de allerlaatste reis. Men wilde
55 haar lijk van dat van haar dooden gemaal scheiden, maar dit heelt onze Keizer niet
toegelaten en wij zijn hem daar ben van harte dankbaar voor. Zulk een moedigen en
schoonen dood gehad van een aartshertogelijk paar zal men niet licht in de
Oostenrijksche geschiedenis vinden. Zij hebben zulk een mooien dood gehad, omdat zij
60 ook een heerlijk leven samen geleid hebben. En dat leven zal voor ons, Christenen,
een voorbeeld zijn. De hertogin was een toonbeeld van vroomheid en deugd en ook het
leven van den aartshertog was buitengewoon godsdienstig. Dagelijks verrichtte hij op
zijne knieën zijn ochtend- en avondgebed, en iederen dag verrichtte hij, met de acte
van berouw, ook de acte, dat hij zijn vijanden vergaf en dat hij zijn vijanden vergaf
65 Dagelijks ook woonde hij de H. Mis bij en op iederen eersten Vrijdag van de maand
ontving hij de H. Communie. Hij betoonde zich steeds een groot vereerder van het H.
Hart en van de Moeder Gods, en een van de ijverigste bewonderaars van de groote
processie bij het Eucharistisch Congres is hij geweest. Ook was hij een groot Maria-
vereerder. Gedurende de laatste H. Mis, op donderdagavond vóór zijn dood, welke Mis
70 hij te Ilidze bijwoonde, bad hij lang bij het Maria-beeld van de Mater admirabilis,
dat op een zij-altaar stond. Het scheen, alsof hij een voorgevoel had van wat komen
zou en hij smeekte om de hulp en de bescherming der Moeder Gods voor zich en ook
zeker voor zijne familie, en voor geheel Oostenrijk. Toen de geneesheeren zijn
uniform losknoopten, vonden zij op zijn borst een gouden kettinkje met de medaille
75 van de Moeder Gods en het goddelijk Hart van Jesus. Hij heeft deze medalje in het
graf medegenomen.

De kindermond over den moord te Serajewo.

Een onderwijzer uit het derde district in Weenen beschrijft den indruk, welken het
80 drama van Serajewo op de kinderen zijner derdeklas gemaakt heeft den dag na dat
moord. Van belang is daarbij, hoe zij hunner ouders meening overbrachten. Een jongen,
wiens vader socialist is, verklaarde: meester, mijn vader zei, bij zoo iets houdt
alle kameraadschap op. Een andere knaap, wie is vader technisch ingenieur is,
95 vertelde: Als er nu oorlog komt, moet mijn vader ook mee, we hebben gisteren allemaal
geschreid; maar vader zei: dat geeft niets, het gaat om de eer van Oostenrijk en als
ik niet terugkom, zal het vaderland voor jullie zorgen. Het kind van een Tschechische
moeder zei: Moeder heeft gisteren aanhoudend geschreid en gebeden en vader ook en wij
zijn 's avonds nog naar de kerk gegaan om te bidden; vader heeft gezegd: de Tschechen
100 kunnen lang wachten, voor zij weder zulk een goede vrouw als de aartshertogin
krijgen. De zoon van een onderofficier meende: de Oostenrijkers hebben thans geduld
genoeg gehad, we moeten nu maar eens optreden. En een ander: mijn vader zei: ik ben
tegen den oorlog, maar bij deze moordenaars helpt niets anders. Een derde: Meester,
leeren wij dit jaar het prins-Eugeniuslied? We willen het op de speelplaats zingen.
Een der oudste leerlingen: 't Is vreeselijk, denk eens, je komt uit school en je
95 vader en moeder zijn doodgeschoten; wat moet het voor de kinderen van den
troonopvolger verschrikkelijk zijn!

Ter nagedachtenis van Franz Ferdinand.

Heden, werd in den grooten St. Stephanusdom te Weenen door den prins-aartsbisschop
100 een plechtige Requiem-mis opgedragen voor den aartshertog en zijne gemalin. Alle
katholieke vereenigingen zouden aanwezig zijn als een stille hulde aan dezen grooten
Katholiek van de daad. A. s. Zaterdag gaan alle katholieke mannen van Weenen, onder
leiding van pater Abel, naar het bekende pelgrimsoord Mariazell, om te bidden voor
het edele vorstenpaar en het zwaarbeproofde Weenen.

BUITENLAND.

ALGEMEEN OVERZICHT.

De moord op aartshertog Franz Ferdinand werkt in Oostenrijk-Hongarije geweldig na;
vandaar wellicht dat graaf Berchtold gisteren uit Weenen naar Ischl is vertrokken, om
110 den Keizer te raadplegen. De hooge adel zet zijn strijd tegen den opperhofmaarschalk
voort, ondanks den vleienden brief, dien de Keizer hem schreef. Een correspondent van
de "New York Herald" heeft een der magnaten diens meening over dezen brief gevraagd
en ten antwoord gekregen, dat dit schrijven weinig te beteekenen had en dat het een
niet te loochenen feit is, dat de troonopvolger en de opperhofmaarschalk geslagen
115 vijanden waren. De aartshertog heeft o. a. indertijd den prins in het publiek gezegd
hoe ongunstig hij over hem oordeelde. Franz Ferdinand kon hem nl. zijn voortdurend
intrigeeren tegen de hertogin von Hohenberg niet vergeven. Van dien strijd tusschen
den troonopvolger en den opperhofmaarschalk was den keizer echter niets bekend. Graaf

120 Apponyi was voornemens gisteravond in de Hongaarsche Kamer de Regeering te
interpelleeren over de maatregelen, die van overheidswege genomen zijn bij de
lijjkplechtigheden voor den vermoorden troonopvolger. Hij zou betoogen, dat de
maatregelen de bevolking hebben verhinderd aan haar diepe smart over den aanslag
125 uiting te geven, en er verder zijn leedwezen over uitspreken, dat bij de uitvaart
alle militaire praal, die de hooge militaire rang van den troonopvolger voorschreef,
vooral bij de tragische omstandigheden, waaronder hij om het leven gekomen is,
achterwege is gebleven, en ook dat buitenlandsche vorsten van de plechtigheid ver
gehouden zijn. Dat gekibbel achter een lijkbaar maakt geen verheffenden indruk en
adellijk is het alles behalve. Graaf Tisza heeft in de Kamer de interpellatie van
130 Andrassy over den moord beantwoord en medegedeeld, als resultaat van het onderzoek,
dat een bende samenzweerders den aanslag heeft gepleegd. Uit dit noodlottige voorval
mag men echter geen algemeene conclusie trekken. De bevolking van Bosnië is behoudens
een zeer kleine minderheid volkomen loyaal en van de beste gezindheid, en reeds
daarom zijn de uitspattingen tegen de goedgezinde Serviërs te Sarajewo zeer te
135 betreuren, ofschoon die uitspattingen en de geleden schade zeer overdreven zijn
voorgesteld. De veiligheid van Bosnië is door de daar gelegerde militaire macht ten
volle verzekerd. Over de mogelijkheid, dat bij de Servische regeering stappen worden
gedaan, zeide Tisza zich thans niet te kunnen uitlaten.
Het "Neue Wiener Tageblatt" deelt intusschen mede, dat in den Ministerraad is
besloten tot de volgende maatregelen in Bosnië: alle middelbare scholen komen aan den
140 Staat; op de leerlingen zal streng toezicht worden gehouden; er zullen maatregelen
worden genomen, om voor de Zuid-Slaven in Oostenrijk-Hongarije het studeeren aan de
hoogeschool te Belgrado te bemoeilijken; verhoogde waakzaamheid tegenover de
antidynastieke beweging in Bosnië, en in verband daarmee een verscherping van den
inlichtingendienst; reorganisatie der rijkspolitie in Bosnië en Herzegowina. Uit
145 Weenen wordt aan den „Matin" bericht, dat de Kroatische en Mohamedaansche advocaten
te Serajewo zijn overeengekomen, om een eventueele opdracht tot verdediging van de
moordenaars van aartshertog Franz Ferdinand en zijn gemalin niet aan te nemen. Zij
zullen liever de bij de wet bepaalde boete betalen, dan zich leenen tot de
verdediging dezer misdadigers.

150

GEMENGDE BERICHTEN.

Zorgeloosheid der Bosnische overheid.

Onbegrijpelijk schijnt het, dat de autoriteiten in Bosnië en Herzegowina niet beter
van de complotten op het leven van Franz Ferdinand op de hoogte waren en terecht
155 wordt hun van vele zijden al te groote zorgeloosheid verweten. De Servisch-Croatische
student Greak, die van het plan van den aanslag kennis droeg en wist, hoezeer de
misdadigersbende in de laatste maanden bezig was, heeft twee weken vóór den moord de
Bosnische overheid gewaarschuwd, doch men geloofde hem niet en hij werd zelfs in
hechtenis genomen. Ook wist het staatsbestuur, dat eenige leden der nationalistische
160 partij in het begin van Mei in Belgrado een samenkomst hadden met bekende
revolutionairen en dat was besloten, om tegen leidende persoonlijkheden van de
monarchie aanslagen te plegen. Ook de moord op Franz Ferdinand moet daar zijn
besproken. En reeds lang geleden werd openlijk gedreigd, dat de aartshertog-
troonopvolger bij zijn bezoek te Bosnië zou vermoord worden. Zoo schreef het in
165 Amerika verschijnende Servische blad "Srbobran" op 3 december 1913: "De
Oostenrijksche troonopvolger heeft tegen het voorjaar een bezoek in Serajewo
aangekondigd. Iedere Serviër moet hieraan de noodige aandacht schenken. Als de
troonopvolger naar Servië wil, zullen wij de reiskosten betalen." En onder den titel:
heilige wraak, schreef het blad: "Serviërs, grijpt alles wat gij kunt: messen,
170 geweren, bommen en dynamiet. Dit zijn alle wapenen door God uitgekozen. Neemt heilige
wraak. Dood aan de Habsburgsche dynastie. Eeuwige herinnering aan den held, die aan
haar de hand slaat." Hoewel deze opruiing zeer goed bekend was bij het staatsbestuur
bleef men in Bosnië optimist. De minister van Financiën, von Bilinski, verklaarde het
openlijk, dat men tegenover de Servische elementen welwillend moest zijn. En
175 inderdaad liet hij de propaganda voor een grooter Servië openlijk voortwoekeren en
deed niets tegen de onduldbare nationale beweging op de scholen. De Weener
"Reichspost" schrijft dan ook dat de zwakke, lichtvaardige, oppervlakkige politiek
van von Bilinski schuldig staat aan de ramp van Serajewo, welke de dynastie en het
rijk beroofde van hun grootste kracht.

180 Er wordt thans, nu twee slachtoffers gevallen zijn, op aangedrongen, de beweging voor
een Grooter-Servië te vernietigen. Men wijst op het feit, dat bij deze gelegenheid de
vaderlandsliefde van alle niet-Serviërs, de vrije Zuidelijke Slaven, machtig oplaaide
en de vreselijke misdaad brandmerkte als vloekwaardig. Met groote heftigheid keert
zich hun woede tegen de Servische propaganda. In streken, waar men vroeger zelden of

185 nooit het volkslied hoorde, klinkt thans overal: "Gott erhalte." De Croaten bewijzen,
dat hun oude vaderlandsliefde voortleeft; in Agram duldt men geen landdag, aan welks
spits een Serviër staat; in Damatië neemt de anti-Servische beweging hand over hand
toe. En in Bosnië zelf was de woede zoo groot, dat men den staat van beleg moest
190 afkondigen, om tenminste de goed-gezinde Serviërs te beschermen. Het
tegenovergestelde gebeurt van hetgeen de aanleggers van den moord verwachtten: er
heeft thans plaats; een vernietiging van de Servische propaganda; door de rijks-
getrouwe Zuid-Slaven.

De vermoorde aartshertogin.

195 De "Gaulois" maakt het volgend schrijven openbaar, dat de gemalin, van Franz
Ferdinand zond aan een vriendin, die haar had gelukgewenscht met den titel van
aartshertogin van Hohenberg, welken de Keizer haar verleende: Lieve Vriendin, Terecht
zegt ge, dat ik wel verheugd moet zijn over de groote welwillendheid, welke de Keizer
mij heeft betoond. Ik erken deze niet te hebben verdiend, doch alleen te danken te
200 hebben aan de verdiensten van mijn echtgenoot, welke door zijn oom zijn erkend. – Als
ik nadenk over de gebeurtenissen in mijn leven, zie ik de werken der Goddelijke
Voorzienigheid en ik geef me wel rekenschap van de groote plichten, die zij mij
oplegt; meermalen ondervond ik, dat God bijzondere dingen met mij voor heeft. Ik dank
mijn Schepper nederig en ik hoop erkentelijk te zijn aan Zijn H. Kerk voor alle
205 weldaden, welke zij mij verleende. Welke ook mijn toekomst moge zijn, ik zal niet
ophouden naar de mate van mijn krachten te werken ter eere der Kerk en tot geluk van
het land, in welks bestuur ik zoozeer belang stel en dat mijn echtgenoot zoo ter
harte gaat. Uwe toegenegen SOPHIE CHOTEK, aartshertogin van Hohenberg.